

NORGES HØYESTERETT

K J E N N E L S E

avsagt 12. oktober 2023 av Høyesterett i avdeling med

dommer Bergljot Webster
dommer Aage Thor Falkanger
dommer Per Erik Bergsjø
dommer Ingvald Falch
dommer Thom Arne Hellerslia

HR-2023-1916-A, (sak nr. 23-082953STR-HRET) og (sak nr. 23-082949STR-HRET)
Anke over Agder lagmannsretts kjennelse 22. mai 2023

I.

A

(advokat Knut Henning Larsen)

mot

Påtalemyndigheten

(førstestatsadvokat Thomas Frøberg)

II.

B

(advokat Knut Henning Larsen)

mot

Påtalemyndigheten

(førstestatsadvokat Thomas Frøberg)

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Saken gjelder spørsmål om dommerne Ringnes og Østensen Berglund er inhabile ved behandlingen av to ankesaker i Høyesterett, som behandles samlet.
- (2) Ankesakene 23-082949STR-HRET og 23-082953STR-HRET er berammet til behandling i Høyesterett 13. oktober 2023. Dommerne Ringnes og Østensen Berglund inngår i rettens sammensetning.
- (3) Sakene gjelder anker over Agder lagmannsretts kjennelse 22. mai 2023 i sak nr. 23-040358SAK-ALAG og sak nr. 23-040374SAK-ALAG om besøksforbud. Ankene gjelder lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelser. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 17. juli 2023 at ankesakene skal avgjøres av Høyesterett i avdeling med fem dommere, jf. domstolloven § 5 første ledd andre punktum.
- (4) De ankende parter krav er at staten ved Justis- og beredskapsdepartementet skal dekke deres sakskostnader for alle instanser i sakene om besøksforbud etter analogi fra tvisteloven § 20-2. I sluttinnlegget 29. september 2023 påberopte de ankende parter, som ny anførsel, subsidiært analogi fra tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav b som rettslig grunnlag for krav om erstatning for sakskostnader fra staten. Det er staten ved Domstoladministrasjonen som er motpart for krav etter denne bestemmelsen, jf. § 20-12 tredje ledd fjerde punktum. Høyesteretts ankeutvalg avsa 10. oktober 2023 beslutning der kravet etter tvisteloven § 20-12 ikke ble tillatt forent med de verserende ankesakene, jf. femte ledd andre punktum.
- (5) Dommerne Ringnes og Østensen Berglund har tatt opp spørsmål om sin habilitet. Dommer Østensen Berglund er styreleder i Domstoladministrasjonen. Dommer Ringnes er personlig varamedlem for henne i styret. Både dommer Ringnes og dommer Østensen Berglund har opplyst at de anser seg inhabile til å behandle ankesakene, idet Høyesteretts avgjørelse vil få betydning for om et krav eventuelt senere kan rettes mot staten ved Domstolsadministrasjonen. Opplysningene om dommernes verv og syn på egen habilitet er forelagt partene.
- (6) *Påtalemyndigheten* har uttalt at den er enig i at dommerne Ringnes og Østensen Berglund er inhabile.
- (7) *A og B* har sluttet seg til påtalemyndighetens syn.
- (8) Partene er orientert om at Høyesterett anser det hensiktsmessig å treffe særskilt avgjørelse i habilitetsspørsmålet etter skriftlig behandling, jf. domstolloven § 117 første ledd. De har ikke hatt innvendinger mot behandlingsformen.

Høyesteretts syn på saken

- (9) Etter domstolloven § 106 nr. 5 vil en dommer være inhabil når dommeren «styrer eller er medlem eller varamedlem av styret for et selskap, et samvirkeforetak, en forening, sparebank, stiftelse eller offentlig innretning ... som står i et slikt forhold til saken som nevnt i nr. 1». Siden det er avgjort at kravet mot staten ved Domstolsadministrasjonen etter

analogi fra tvisteloven § 20-12 ikke forenes med ankesakene som skal behandles av Høyesterett i avdeling, får bestemmelsen ikke anvendelse her.

- (10) Av domstoloven § 108 første punktum følger det at ingen heller kan være dommer når «andre særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet». Spørsmålet er om dommerne Ringnes og Østensen Berglund er inhabile etter denne bestemmelsen.
- (11) Vurderingstemaet er i høyesterettspraksis oppsummert slik, jf. HR-2023-1082-A avsnitt 10, med videre henvisning til Rt-2013-1570 avsnitt 20:
- «Domstoloven § 108 fastsetter at en person ikke kan være dommer i en sak hvis ‘særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet’. Dette innebærer for det første at det ikke må foreligge omstendigheter som gjør at dommeren ikke er i stand til å treffe en upartisk avgjørelse uten å skjule til irrelevante hensyn ut fra et subjektivt perspektiv. For det andre må det ikke foreligge forhold som knytter dommeren til en part på en slik måte at det for partene og allmennheten kan reises spørsmål ved dommerens upartiskhet. Denne objektive tilnærmingen – hvordan forholdet tar seg ut fra utsiden – har fått økende vekt i rettspraksis de senere årene, jf. Rt-2011-1348 avsnitt 46. Dette har medført en innstramming av habilitetsreglene og innebærer at eldre praksis ikke alltid vil være veiledende for hva som er rettstilstanden i dag.»
- (12) Spørsmålet om den omstendighet som foreligger er egnet til å svekke tilliten til dommerens upartiskhet, skal som utgangspunkt vurderes objektivt. Det sentrale tema for vurderingen er hvordan forholdet fremstår utad.
- (13) I sakene her er, som nevnt, de ankende parter krav at staten ved Justis- og beredskapsdepartementet etter analogi fra tvisteloven § 20-2 skal dekke deres sakskostnader for alle instanser i sakene om besøksforbud. I sluttinnlegget anførte de ankende parter subsidiært at de hadde krav på samme beløp etter analogi fra tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav b. Ankeutvalget har altså besluttet at dette subsidiære kravet ikke skal tillates forent med de verserende ankesakene.
- (14) Slik sakene ligger an, vil Høyesteretts avgjørelse få betydning for om et allerede varslet krav eventuelt senere kan rettes mot staten ved Domstolsadministrasjonen. Dersom de ankende parter får medhold i at staten ved Justis- og beredskapsdepartementet skal dekke sakskostnadene fullt ut etter analogi av tvisteloven § 20-2, vil det ikke være et reelt behov for å vende seg mot staten ved Domstolsadministrasjonen etter tvisteloven § 20-12. Sett utenfra kan det da oppfattes som at dommerne Ringnes og Østensen Berglund som følge av sine verv i styret i Domstolsadministrasjonen har en konkret og aktuell interesse i utfallet av saken, jf. HR-2016-106-A avsnitt 16 med videre henvisning. Høyesterett peker i den forbindelse på den nære sammenhengen mellom det kravet som er rettet mot staten ved Justis- og beredskapsdepartementet, og det kravet som subsidiært er varslet mot staten ved Domstolsadministrasjonen. Etter Høyesteretts syn foreligger det på denne bakgrunn særegne omstendigheter som er skikket til å svekke tilliten til både dommer Ringnes’ og dommer Østensen Berglunds uhildethet, jf. domstoloven § 108 første punktum.
- (15) Kjennelsen er enstemmig.

K J E N N E L S E :

Dommerne Ringnes og Østensen Berglund viker sete.

Bergljot Webster
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sing.)

Ingvald Falch
(sign.)

Thom Arne Hellerslia
(sing.)